

Task Administration Based on Sufficiency Economy Philosophy of Local Administrative Organizations: A Case Study of Nakok Subdistrict in Nong Bua Lamphu Province¹

Sunit Hemnil²

Abstract

This research article employed a mixed-methods approach to investigate three critical issues in Nakok Subdistrict: 1) community context, 2) the level of sufficiency economy, and 3) development projects aimed at the benefit and happiness of the people. The research area selected for this study was Nakok Subdistrict Administrative Organization. The critical informant chosen was the president of the Subdistrict Administrative Organization; representatives from the government sector, community leaders, and residents were included, totaling 51 key informants. For data collection, in-depth interviews, non-participant observation, and community surveys were employed. Descriptive analytics methods presented the results of this study. The research revealed that most residents in the Nakok Subdistrict are engaged in agriculture-related occupations. The area faces significant challenges, including low-income and drug abuse issues among the youth population. Regarding the sufficiency economy level, the study identified it to be at the stage of “accessibility” to an “Organization of Benefits and Happiness.”

1. Research article. This article is a part of the research project titled “Development of Administration Practices Guided by the Philosophy of Sufficiency Economy within Northeastern Thailand Local Administrative Organizations,” which is funded by the Thailand Science Research and Innovation (TSRI). In the pursuit of data collection, researchers have conducted extensive fieldwork. This article aims to further explore the concept of the “Organization of Benefits and Happiness” within the context of people, areas, and management within local government organizations.

2. Asst.Prof. Dr., Division of Public Administration, Udon Thani Rajabhat University (Bueng Kan).

Email sunit@udru.ac.th

* **Corresponding Author:** Asst.Prof Sunit Hemnil, Udon Thani Rajabhat University (Bueng Kan).

Email sunit@udru.ac.th

.....

Received: July 30, 2023 **Revised:** November 20, 2023 **Accepted:** December 10, 2023

This denoted the successful application and integration of the sufficiency economy philosophy into the daily lives of the local populace. By embracing the principles of moderation and reasonableness, the organization demonstrates resilience and immunity while promoting the well-being and contentment of its people. Effective leadership and cooperation were critical factors to success. These qualities are further manifested through development projects prioritizing Sustainable Development principles (understand, access, develop), such as tackling drug problems, promoting career advancement, and setting up a school for senior citizens. As a result, they play a pivotal role in fostering community development and contributing to the overall happiness and benefits of the people in Nakok Subdistrict.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Local Administrative Organizations, Task Administration, Nokok Subdistrict Administrative Organization

การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลนาออก จังหวัดหนองบัวลำภู¹

สุนิตยั เหมนิล²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษา 3 ประเด็น ได้แก่ 1) บริบทชุมชน 2) ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) โครงการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน เลือกพื้นที่และกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนส่วนราชการ ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ รวม 51 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสำรวจชุมชน นำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่ตำบลนาออกประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ส่วนปัญหาสำคัญของพื้นที่คือ รายได้น้อยและยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน ด้านระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า อยู่ในระดับ “เข้าถึง” เป็น “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” คือ ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้โดยปฏิบัติจนกลายเป็น “วิถีชีวิต” มีวิถีปฏิบัติที่เป็นธรรมชาติและมีเหตุผล ทำให้องค์กรมีภูมิคุ้มกัน มีความพอประมาณ และมีเหตุผล อันทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยมีปัจจัยความสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำ และการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สะท้อนผ่านโครงการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เช่น การแก้ไขปัญหายาเสพติด การส่งเสริมอาชีพ และโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยโครงการเหล่านี้ได้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในพื้นที่ จึงเป็นปัจจัยประกอบสร้างให้เกิดการพัฒนาและประโยชน์สุขต่อประชาชน

คำสำคัญ: ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การบริหารงาน
องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก

1. บทความวิจัย จากโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูลบางส่วนเพิ่มเติม และขยายความในประเด็นเกี่ยวกับ “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” ทั้งด้านผู้คน พื้นที่ และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. ผศ. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (บึงกาฬ) อีเมล sunit@udru.ac.th

*ผู้ประพันธ์บรรณานิก: ผศ.สุนิตยั เหมนิล สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (บึงกาฬ)

อีเมล sunit@udru.ac.th

.....

วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2566 วันที่แก้ไขบทความ: 20 พฤศจิกายน 2566 วันที่ตอบรับบทความ: 10 ธันวาคม 2566

บทนำ

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นคำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานไว้เป็นครั้งแรก เมื่อปี 2517 ในความหมายของคำว่า “พอมี พอกิน พอใช้” ภายใต้เงื่อนไขการใช้ “วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ” ด้วยเหตุนี้ “พอกิน พอใช้ ด้วยวิธีการที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ” คือ หัวใจของเศรษฐกิจพอเพียง “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่ประกอบด้วย 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนได้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ (อภิชาติ พันธเสน, 2562) ส่วนในการประยุกต์ใช้กับหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ให้บริการสาธารณะต่อประชาชน สามารถทำได้ด้วยการกำหนดนโยบายการออกกฎหมาย ข้อบัญญัติต่าง ๆ ควรยึดมั่นอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียงและผลประโยชน์ของส่วนรวม ตลอดจนการจัดเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านสังคมเศรษฐกิจและจิตใจควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เพื่อนำประโยชน์สุขมาสู่ประชาชน (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551) ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ โดยเฉพาะกับหน่วยงานภาครัฐเนื่องจากมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นจำนวนมาก

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ถือได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนประเทศไทย เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในท้องถิ่นและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด ถ้าหากบริหารงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งประเทศ พร้อมกับสนับสนุนชุมชนและประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบให้ประกอบอาชีพและดำเนินวิถีชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ก็จะช่วยผลักดันการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้ก้าวต่อไป เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกคน (สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม [RASMI.], 2563) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งสังกัดกระทรวงมหาดไทย เกิดขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง จึงทำให้เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด เนื่องจากหน่วยงานตั้งอยู่ในพื้นที่ และสมาชิกที่เข้ามาบริหารงานในองค์กรส่วนใหญ่ก็เป็นคนในพื้นที่ของท้องถิ่นนั้น ๆ จึงทราบถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ก็สามารถตรวจสอบโครงการพัฒนาภายในท้องถิ่นได้ ซึ่งจะทำให้การบริหารราชการในระดับท้องถิ่นมีความโปร่งใส การใช้จ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่า โดยประเทศไทยตั้งแต่การสถาปนาให้มีการปกครองท้องถิ่นจนถึงปัจจุบันได้คาดหวังว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสร้างความผาสุกให้เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อการหนุนเสริมให้เกิดความยั่งยืนในระดับชาติต่อไป

แต่อย่างไรก็ดี ในอีกแง่หนึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีข่าวเรื่องการบริหารองค์กรที่ขาดความโปร่งใส เกิดการทุจริต ส่วนหนึ่งสะท้อนผ่านการจัดซื้อจัดจ้าง และดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ไม่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการทุจริตจากการบริหารงาน ซึ่งเกิดจากหลายสาเหตุ อาทิ ช่องว่างของระเบียบและกฎหมาย ขาดคุณธรรมจริยธรรม การใช้ตำแหน่งและอิทธิพลเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ (โกวิท พวงงาม, 2559) ทำให้งบประมาณถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ประชาชนจึงไม่ได้รับประโยชน์ตามที่ควรจะเป็น ยิ่งเป็นการตอกย้ำและทำให้ปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นทวีความรุนแรงมากขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสนใจว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีหน้าที่ “ต้องปฏิบัติ” หลายประการ ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาหรือไม่ หรือมีการนำมาประยุกต์ใช้หรือไม่ หากมีได้ใช้ในระดับใดและใช้ในโครงการใดที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนสร้างข้อเสนอเพื่อพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงาน/องค์กร¹ ที่สามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลนาออก (อบต.นาออก) จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สนใจเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ โดยผลการสำรวจของผู้วิจัยและคณะเมื่อปี 2564-2565 พบว่า เป็นหน่วยงานเดียวที่มีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับ “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” ซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุดตามแบบประเมินของโครงการ ดังนั้น จึงมีความน่าสนใจในแง่ที่ว่าเพราะเหตุใดหน่วยงานนี้ จึงมีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงที่สูงที่สุด นอกจากนี้ยังได้ขยายกรอบการศึกษาไปถึงบริบทชุมชนและสาระสำคัญของพื้นที่ เนื่องจากสภาพแวดล้อมเหล่านี้เป็นส่วนประกอบสำคัญของการดำเนินงาน โดยผลการศึกษาครั้งนี้ จะสามารถนำไปปรับใช้ เพื่อวางแผนและเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนพื้นที่ตำบลนาออก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนาออก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อศึกษาโครงการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนาออก อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดหลักและการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์ ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) แนวคิดการปกครองและการบริหารท้องถิ่น และ 3) การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ราชบัณฑิตยสถาน ไม่ได้ให้ความหมายคำว่า “หน่วยงาน” ไว้โดยตรง ส่วนคำว่า “องค์กร” หมายถึง (น.) บุคคล คณะบุคคล หรือสถาบันซึ่งเป็นส่วนประกอบของหน่วยงานใหญ่ที่ทำหน้าที่สัมพันธ์กันหรือขึ้นต่อกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1364) ส่วนในงานชิ้นนี้ ไม่ได้เข้มงวดกับการใช้ทั้งสองคำข้างต้น

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง มีสถานะเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานไว้ ครั้งแรกเมื่อปี 2517 ต่อมาพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตอนหนึ่งว่า

“...เศรษฐกิจพอเพียงนี้กว้างขวางกว่า Self-Sufficiency คือ Self-Sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอซื้อผู้อื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...แต่คำว่าพอเพียงนี้ มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือ คำว่า พอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอ ดังนั้นเอง ถ้าคนเราพอใจในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด... ว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เย็นเป็นสุข... พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง... ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดาฯ พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2541 (อภิชัย พันธเสน, 2562)

นอกจากนี้ ได้มีนักวิชาการ และหน่วยงานภาครัฐ กล่าวถึงความหมาย พร้อมกับชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร., 2566) ได้สรุปไว้ว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คือ การยึดหลักทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำ”

วรเดช จันทรศร (2554) กล่าวว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานให้แก่ประชาชนไทยเป็นแนวทางการดำรงชีวิต เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความสำนึกในคุณธรรม และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ส่วนอภิชัย พันธเสน (2562) ได้ชี้ให้เห็นว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชน ในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ”

จากความหมายข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่เป็นทั้งหลักการและแนวทางการปฏิบัติโดยเน้นการพัฒนาตามทางสายกลาง ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีพื้นฐานสำคัญคือ การมีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาได้หลายระดับตั้งแต่ระดับบุคคล จนถึงระดับรัฐ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหากให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามแนวทางสายกลางก็จะส่งผลดีต่อหน่วยงาน พื้นที่ และประชาชน

2. แนวคิดการปกครองและการบริหารท้องถิ่น

การปกครองและการบริหารท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization) ซึ่งประเทศไทยได้จัดรูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น 3 ระดับ คือ ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้ว่าต้องมีหน่วยงานภาครัฐ คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบทั่วไป ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ส่วนด้านบทบาทหน้าที่นั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบต้องดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายการจัดตั้ง เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พระราชบัญญัติเทศบาล พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา เป็นต้น

ด้านความสำคัญของการปกครองและบริหารท้องถิ่น ชวลิต สละ (2556) ได้ให้ความเห็นว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างโดดเด่นอยู่ 5 ประการ ได้แก่ 1) การแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากประเทศมีความซับซ้อน รัฐบาลไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึง 2) เป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน จึงเข้าใจความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง 3) เป็นหน่วยงานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น 4) เป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ และฝึกฝนความเป็นประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น และ 5) เป็นหน่วยงานที่เหมาะสมต่อความมั่นคงของประเทศที่เป็นรัฐเดี่ยว (เช่นเดียวกับประเทศไทย-ผู้วิจัย) ทิศทางเดียวกับ โกวิทช์ พวงงาม (2552) ที่เสนอว่า ในภาพรวมแล้วการปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) เป็นรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย 2) เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล 3) ประชาชนรู้จักตนเอง รับผิดชอบต่อสิทธิ ปัญหาของท้องถิ่น 4) ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ 5) แหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง และ 6) สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

ทั้งนี้ ในปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ต้องปฏิบัติภารกิจโดยตรง หรือต้องดำเนินการอยู่หลายประการตามที่กฎหมายกำหนดในพื้นที่รับผิดชอบ อาทิ การจัดทำให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาด จัดการพื้นที่สาธารณะ กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การรักษาความสงบเรียบร้อย การจัดฝึกอบรมทั้งด้านความรู้และการส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งการจัดการหรือสนับสนุนการดูแลและพัฒนาเด็กเล็กตามแนวทางที่เหมาะสมเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบทบาทหน้าที่ต้องปฏิบัติในทางอ้อม หรือเป็นหน่วยงานให้การสนับสนุน และประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นของตนเองได้รับการพัฒนาที่มากขึ้น อาทิ การช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการ โดยร่วมกับหน่วยงานอื่น อาทิ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย ซึ่งถ้าหากสามารถนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้ ก็จะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัด โปร่งใส ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หุรหุรา ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความสุข ประกอบสร้างให้เกิดเป็นท้องถิ่นที่มีความร่มเย็นเป็นสุขจากการสร้างและการได้รับประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ได้เป็นบทบาทของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของหลักการสำคัญของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมแล้ว ก็จะนำไปสู่การพัฒนาที่มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

3. การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิชาติ พันธเสน (2560) เสนอว่า การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น และพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงสู่ภายนอกชุมชน เพื่อสร้างความสมดุลในประโยชน์ของการพัฒนาแก่ทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม โดยการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดความเหมาะสมของพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพื่อให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาและความยั่งยืนของการใช้ทุน ทั้งทุนมนุษย์ ทุนสังคมวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทุนทางกายภาพ หรือทุนทางเศรษฐกิจอย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ในแต่ละชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ด้านชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่าจะยังไม่ปรากฏพระบรมราโชวาทพระราชดำรัส หลักการทรงงาน (จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 - ผู้วิจิตร) เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นบนฐานของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่องค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชา สามารถประยุกต์กับการปกครองท้องถิ่นได้โดยมีบทบาทในฐานะหลักชี้แนะเชิงคุณธรรมและจริยธรรมตามทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นแนวใหม่ เช่น หลักประโยชน์ส่วนรวม หลักความซื่อสัตย์สุจริต หลักการมีส่วนร่วม หลักการพึ่งตนเอง เป็นต้น โดยเฉพาะบทบาทในฐานะการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบประหยัดเรียบง่าย แต่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและประชาชนในท้องถิ่น ส่วนเกศินี ประทุมสุวรรณ และคณะ (2562, 2564) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับจังหวัด และระดับภูมิภาค ซึ่งได้เสนอว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เห็นถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ทั้งการบริหารงานภายในองค์กรและการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน ทั้งนี้ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของแต่ละองค์กรมีใกล้เคียงกัน คือ ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ส่วนกลไกและกระบวนการยกระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ประกอบด้วย 1) การใช้ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือในการพัฒนา 2) การสร้างเครือข่ายและการบริหารเครือข่าย 3) การทำงานบนฐานข้อมูล ความรู้และการจัดการความรู้ 4) คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่น และ 5) การมีผู้ประสานงานที่ดีในองค์กร ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนทำให้การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรลุผลสำเร็จ

ส่วนงานศึกษาของ กรชนก สนิทวงศ์ และ ณรงค์ เจนใจ (2563) พบว่า การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างสังคมอยู่ดีมีสุขคือ การมุ่งเน้นการให้ความรู้ ควบคู่ไปกับการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนที่ “พอมี” “พอกิน” “พอใช้” โดยเฉพาะการส่งเสริมด้านอาชีพ การอบรมให้ความรู้ การส่งเสริมการรวมกลุ่ม และการตลาด เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอยู่ดีมีสุขจากภายใน เป็นการอยู่ดีมีสุขด้วยการช่วยเหลือแบ่งปัน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาได้ในหลายระดับ ทั้งระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับชุมชน ดังในงานศึกษาที่กล่าวถึงข้างต้น และที่สำคัญคือ ทุกงานศึกษาต่างบ่งชี้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นประโยชน์และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา แต่อย่างไรก็ดี กลับยังขาดการศึกษาความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงโดยให้ความสำคัญในเชิงลึกกับองค์ประกอบโครงสร้างส่วนท้องถิ่นเฉพาะแห่ง และโครงการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จเฉพาะโครงการ จึงเป็นที่มาและความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีแนวคิดหลักในการศึกษาและวิเคราะห์ 2 แนวคิด มาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ 1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) และ 2) แนวคิดการปกครองและการบริหารท้องถิ่น (Local Governance and Local Administration Concept) โดยมีสาระสำคัญคือ การนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาในทางสายกลาง” กับ “หลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ที่ให้ความสำคัญกับการเคารพในความหลากหลายของแต่ละพื้นที่และผู้คน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน และแนวคิดการปกครองและการบริหารท้องถิ่น ที่ให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาท้องถิ่น จากปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น” ที่ทุกฝ่ายในท้องถิ่นจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนาร่วมกัน มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลพื้นที่อย่างรอบด้านในการวิจัยครั้งนี้ นอกเหนือจากการมุ่งศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการพัฒนาแล้ว ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับบริบทชุมชน และสาระสำคัญของพื้นที่ศึกษาด้วยว่ามีสภาพเป็นอย่างไร เพื่อให้เข้าใจพื้นที่ศึกษามากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย 1. เชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ (ก) แบบตัวชี้วัดระดับการเป็นเศรษฐกิจพอเพียง (อภิชัย พันธเสน และคณะ, 2564) และ (ข) แบบสำรวจความคิดเห็น เก็บข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบตัวชี้วัดและแบบสำรวจความคิดเห็นให้กับกลุ่มเป้าหมาย และ 2. เชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือ (ก) การสัมภาษณ์เจาะลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับกลุ่มเป้าหมาย (ข) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสำรวจชุมชน และ (ค) การศึกษาจากเอกสาร โดยเลือกศึกษาแบบเฉพาะกรณี (Case Study) ซึ่งเจาะจงเลือก “พื้นที่ อปต.นาออก”

เนื่องจากเมื่อปี 2564-2565 เป็นหน่วยงานเดียวที่มีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับ “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” ซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุด จาก 8 หน่วยงานที่ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการประเมิน

ด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 ช่วง โดยแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้ 1) ช่วงแรกระหว่างปี 2564-2565 ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของ อบต. นาออก และช่วงที่สองระหว่างปี 2565-2566 ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาบริบทชุมชน และโครงการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมระยะเวลา 3 ปี ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) หรือกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก บุคลากร และผู้บริหาร อบต.นาออก ได้แก่ นายก อบต. จำนวน 1 คน ปลัด อบต. และตัวแทนส่วนราชการ จำนวน 4 คน และกลุ่มที่สอง ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชนในพื้นที่ หมู่บ้านละ 2 คน รวม 46 คน รวมเป็นจำนวน 51 คน โดยทั้งสองกลุ่มได้ใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ส่วนวิธีการเก็บข้อมูล จำแนกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย (1) ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ได้แก่ หลักฐานเชิงประจักษ์ และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และ (2) ข้อมูลจากพื้นที่วิจัย (ข้อมูลภาคสนาม) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเป็นแบบผสมผสาน ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสำรวจชุมชน โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลระหว่างการดำเนินกิจกรรมเก็บข้อมูล ทั้งนี้หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นแล้ว ได้จัดกิจกรรมคืนข้อมูลต่อกลุ่มเป้าหมาย ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลนาออก เพื่อเป็นการยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมกับตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันในด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่า ข้อมูลมีความถูกต้องและได้ข้อมูลที่อึดตัวแล้ว จากนั้นก็นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ทั้งนี้ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การพัฒนาการบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” โดยได้วางกรอบการประเมินผลตัวชี้วัดระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ตาราง 1 กรอบการประเมินผลตัวชี้วัดระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัด	กรอบการประเมิน	คะแนน
1	การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มีการทำผิดกฎหมาย	50
2	การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม	20
3	การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น	15
4	งานโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ	15
5	การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข	50
6	งานโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม	20
7	งานส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมและวิสาหกิจชุมชน	15
8	งานด้านสังคมและวัฒนธรรม	15
9	การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข	30
10	การจัดการศึกษา สาธารณสุข และการจัดการขยะในระดับที่สูงขึ้น	20
11	การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น	20
12	การจัดกิจกรรมลดปัญหาสังคม และเพิ่มสวัสดิการสังคมเท่าที่สามารถทำได้	30
รวม		300

ที่มา: อภิชัย พันธเสน และคณะ (2564)

จากกรอบการประเมินตามตารางที่ 1 ข้างต้น แสดงถึงตัวชี้วัดระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 12 ตัวชี้วัด โดยมีค่าคะแนนเต็ม 300 คะแนน ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินผลระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

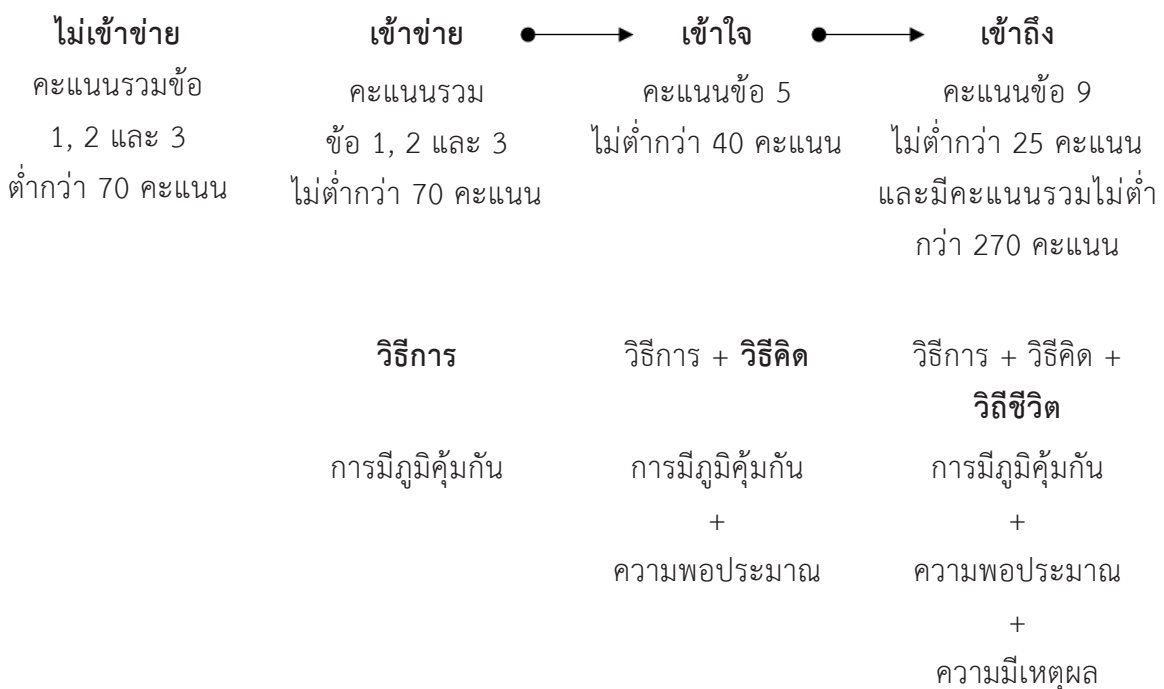
ตาราง 2 ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	
คะแนน	การแปลความหมาย
* เจื่อนไข คะแนนรวมข้อ 1, 2 และ 3 ต่ำกว่า 70 คะแนน	ไม่เข้าข่าย “องค์กรที่ไม่มีความยั่งยืน”
เจื่อนไข คะแนนรวมข้อ 1, 2 และ 3 ไม่ต่ำกว่า 70 คะแนน	เข้าข่าย (องค์กรแห่งความยั่งยืน)
เจื่อนไข คะแนนข้อ 5 ไม่ต่ำกว่า 40 คะแนน	เข้าใจ (องค์กรแห่งความสุข) แต่ต้องผ่านการเป็นองค์กรแห่งความยั่งยืนมาก่อน
เจื่อนไข คะแนนข้อ 9 ไม่ต่ำกว่า 25 คะแนน และมีคะแนนรวมไม่ต่ำกว่า 270 คะแนน	เข้าถึง (องค์กรแห่งประโยชน์สุข) แต่ต้องผ่านการเป็นองค์กรแห่งความสุขมาก่อน

ที่มา: ดัดแปลงจาก อภิชัย พันธเสน และคณะ (2564)

จากตารางที่ 2 หรืออาจแสดงได้ ดังนี้

ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ จากตารางที่ 2 ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 4 ระดับ มีความหมาย ดังนี้ ระดับที่ 1 “องค์กรที่ไม่มีความยั่งยืน” หรือระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบ “ไม่เข้าข่าย” (Non partial practices) หมายถึง องค์กรที่ไม่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ อันทำให้มีความล่อแหลมหรือมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ระดับที่ 2 “องค์กรแห่งความยั่งยืน” หรือระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบ “เข้าข่าย” (Partial practices) หมายถึง องค์กรที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในแง่ “วิธีการ” ทำให้มี “ภูมิคุ้มกัน” ไม่มีความเสี่ยงหรือล่อแหลมต่อการทุจริต บริหารจัดการองค์กรด้วยความโปร่งใส มีคุณธรรมจริยธรรม ระดับที่ 3 “องค์กรแห่งความสุข” หรือระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบ “เข้าใจ” (Comprehension) หมายถึง องค์กรที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ โดยให้ความสำคัญกับ “วิถีคิด” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเรื่อง “ความพอประมาณ” มาใช้เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทำให้ไม่มีความเสี่ยงหรือล่อแหลมต่อการทุจริต และทำให้ทุกคนในองค์กรอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และระดับที่ 4 “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” หรือระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบ “เข้าถึง” (Inspiration) หมายถึง องค์กรที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้โดยปฏิบัติจนกลายเป็น “วิถีชีวิต” มีวิถีปฏิบัติที่เป็นธรรมชาติและมีเหตุผล ทำให้องค์กรมีภูมิคุ้มกัน มีความพอประมาณ และมีเหตุผล ไม่มีความเสี่ยงหรือล่อแหลมต่อการทุจริต อันทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัย มีแนวทางการวิเคราะห์ 2 แนวทาง คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตัวเลขทางคณิตศาสตร์และสถิติจากค่าคะแนนตามแบบประเมินผลที่ได้คำตอบจากการสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ตามลักษณะที่เป็นอยู่ เช่น วิธีการตรวจนับ แจกแจงความถี่ คำนวณค่าร้อยละ จำนวนครั้งของการปฏิบัติงาน เป็นต้น และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ เช่น ความรัก ความสามัคคี ความสุข โครงการพัฒนา การส่งเสริมอาชีพและวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้ค้นพบ เพื่ออธิบายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอผลการศึกษิตในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

จริยธรรมในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ชี้แจงข้อมูลของโครงการวิจัยให้กับกลุ่มเป้าหมายทราบอย่างละเอียด โดยหน่วยงาน อบต. นากอก และบุคลากร ผู้บริหารในหน่วยงาน ผู้นำชุมชน ตลอดจนตัวแทนประชาชนในพื้นที่ตำบลนากอก ได้ทราบรายละเอียดเป็นอย่างดีและได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ เนื่องจากเห็นว่า มีประโยชน์ต่อการพัฒนาและการบริหารงาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับจริยธรรมในการวิจัย ในมนุษย์ เช่น การเคารพในบุคคล ทั้งด้านการสื่อสาร การเลือกตอบหรือไม่ตอบข้อความ ความสะดวก ด้านสถานที่และเวลาในการเข้าร่วมโครงการวิจัย ตลอดจนการรักษาความลับและการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นต่ออาสาสมัครในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) บริบทชุมชน และสาระสำคัญของพื้นที่ศึกษา 2) ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) โครงการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รายละเอียดดังนี้

1. บริบทชุมชน และสาระสำคัญของพื้นที่ศึกษา

ตำบลนาออกเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ทิศเหนือติดต่อกับตำบลโนนสะอาด จังหวัดหนองบัวลำภู ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอหนองนาคำและอำเภอสีชมภู จังหวัดขอนแก่น ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ภาพประกอบที่ 1 แผนที่พื้นที่ตำบลนาออก. ที่มา: องค์กรบริหารส่วนตำบลนาออก (2566)

ตำบลนาออก เป็น 1 ใน 12 ตำบลของอำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ห่างจากอำเภอศรีบุญเรือง ลงมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดหนองบัวลำภู ลงมาทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ระยะทางประมาณ 46 กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้ประโยชน์สำหรับการเกษตร (จำนวน 42,665 ไร่) โดยเป็นตำบลสุดท้ายก่อนออกจากจังหวัดหนองบัวลำภูเข้าสู่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดเลย ส่วนลักษณะภูมิประเทศ มีสภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นพื้นที่ราบสูง เนื่องจากมีภูเขาในบางส่วน แต่ลาดเอียงลงตรงกลาง มีลำน้ำขนาดเล็ก - ขนาดใหญ่หลายสาย

อาทิ ลำน้ำพอง ลำน้ำพวย ลำน้ำห้วยกอก เป็นต้น ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อการทำมาหากินของประชาชน ส่วนเรื่องดินและน้ำถือเป็นจุดเด่นของพื้นที่ ส่วนปัญหาสำคัญของพื้นที่ คือ การมีรายได้น้อย และปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดกับกลุ่มเยาวชน

ตำบลนาออก แบ่งการปกครองออกเป็น 23 หมู่บ้าน มีพื้นที่รวม 61,412.5 ไร่ มีจำนวนครัวเรือน 4,371 ครัวเรือน ประชากรรวม 15,712 คน ความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 159 คน/ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม เช่น การทำนา การปลูกอ้อย ยางพารา ข้าวโพด มันสำปะหลัง ส่วนอาชีพเสริมมีทั้งการรับจ้างทั้งในและนอกภาคการเกษตร ตลอดจนการค้าขาย ทั้งในและนอกพื้นที่ เพื่อให้มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว (องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก, 2565)

ด้านวัฒนธรรมและประเพณี เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ในพื้นที่มีวัดและสำนักสงฆ์ รวม 22 แห่ง มีการจัดงานบุญประเพณีตามวันสำคัญทางศาสนา ประกอบกับตามฮีตสิบสองของชาวอีสาน มีการนับถือผู้อาวุโส ให้การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผีบรรพบุรุษ ส่วนงานบุญประเพณีที่สำคัญที่ทั้ง 23 หมู่บ้านจัดร่วมกันเป็นงานใหญ่ระดับตำบล ได้แก่ งานประเพณีบุญบั้งไฟ งานวันเข้าพรรษา งานประเพณีรำบวงสรวงหอพุดา แสงศาลหลักเมืองอำเภอศรีบุญเรือง งานประเพณีสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราชจังหวัดหนองบัวลำภู งานบุญคุณลาน ซึ่งงานบุญข้างต้นได้รับการสนับสนุนทั้งจากชาวบ้านในพื้นที่ อบต.นาออก และหน่วยงานจากภายนอก ส่วนสถานที่สำคัญในพื้นที่ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง โรงเรียน 14 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรม 8 แห่ง เป็นต้น

ด้านการบริหารและพัฒนาชุมชนพื้นที่ตำบลนาออก มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ อบต.นาออก ซึ่งได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ปลอดภัยในชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง การเมืองโปร่งใส น้ำไหลไฟสว่าง หนทางสะดวก” ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานได้ให้ความสำคัญต่อ “เศรษฐกิจพอเพียง” ดังปรากฏในวิสัยทัศน์ข้างต้น ปัจจุบันมีนายวุฒิพงษ์ นิลنامه เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (2549-ปัจจุบัน) ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ในปีงบประมาณ 2565 หน่วยงานได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้จำนวน 1,100,000 บาท แยกเป็น 3 แผนงาน ได้แก่ แผนงานบริหารงานทั่วไป 50,000 บาท แผนงานสังคมสงเคราะห์ 500,000 บาท และแผนงานการเกษตร 550,000 บาท ตามแผนงานข้างต้น ได้จัดทำเป็นโครงการย่อยต่าง ๆ หลายโครงการ เช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการประกวดหมู่บ้านดีเด่นและนำอยู่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการฝึกช่างบ้านอาหารข้างรั้วครอบครัวพอเพียง เป็นต้น (องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก, 2565) ทั้งนี้ตามยุทธศาสตร์และแผนงานข้างต้น ไม่รวมแผนงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่อยู่นอกเหนือจากยุทธศาสตร์นี้ ทำให้สะท้อนอย่างหนึ่งว่า หน่วยงานได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังปรากฏในแผนพัฒนาท้องถิ่นที่มีการดำเนินการทุกปี โดยมุ่งบริหารและพัฒนาเพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างมั่นคงบนฐานของวัฒนธรรม การอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และการรักษาสิ่งแวดล้อม

2. ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของ อบต.นาออก จากตัวชี้วัดจำนวน 12 ตัวชี้วัด พบว่า ได้คะแนนความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ตาราง 3 ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของ อบต.นาออก

ตัวชี้วัด	กรอบการประเมิน	คะแนน		
		เต็ม	ที่ได้รับ	ร้อยละ
1	การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มี การทำผิดกฎหมาย	50	45	90.00
2	การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม	20	20	100.00
3	การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น	15	15	100.00
4	งานโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ	15	14	93.33
5	การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข	50	42	84.00
6	งานโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม	20	18	90.00
7	งานส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมและวิสาหกิจชุมชน	15	15	100.00
8	งานด้านสังคมและวัฒนธรรม	15	15	100.00
9	การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข	30	30	100.00
10	การจัดการศึกษา สาธารณสุข และการจัดการขยะใน ระดับที่สูงขึ้น	20	16	80.00
11	การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น	20	20	100.00
12	การจัดกิจกรรมลดปัญหาสังคม และเพิ่มสวัสดิการสังคม เท่าที่สามารถทำได้	30	21	70.00
รวม		300	271	90.33
คะแนนตัวชี้วัด 1+2+3		85	80	94.12
ระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง		เข้าถึง		
องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก “องค์กรแห่งประโยชน์สุข”				

ที่มา: สุนิตย์ เหมนิล และคณะ (2565) ข้อมูลจากการสำรวจ ปี 2564-2565

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาในภาพรวม อบต.นาออก มีคะแนนรวมจากทั้ง 12 ตัวชี้วัดเท่ากับ 271 คะแนนจากคะแนนเต็ม 300 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 90.33 โดยจำแนกเป็นรายตัวชี้วัด ได้ดังนี้ ตัวชี้วัดที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงที่สุดเท่ากับร้อยละ 100 ประกอบด้วย 6 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ 2 การวางแผนและจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม ตัวชี้วัดที่ 3 การวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ตัวชี้วัดที่ 7 งานส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมและวิสาหกิจชุมชน ตัวชี้วัดที่ 8 งานด้านสังคมและวัฒนธรรม ตัวชี้วัดที่ 9 การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งประโยชน์สุข และตัวชี้วัดที่ 11 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น

รองลงมาคือ ลำดับที่ 7 ตัวชี้วัดที่ 4 งานโครงสร้างพื้นฐานด้านกายภาพ เท่ากับร้อยละ 93.33 ลำดับที่ 8 ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ ตัวชี้วัดที่ 1 การบริหารงานอย่างโปร่งใส มีธรรมาภิบาล และไม่มี การทำผิดกฎหมาย และตัวชี้วัดที่ 6 งานโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม เท่ากับร้อยละ 90.00 ลำดับที่ 10 ตัวชี้วัดที่ 5 การบริหารงานภายในให้เป็นองค์กรแห่งความสุข เท่ากับร้อยละ 84.00 ลำดับที่ 11 ตัวชี้วัดที่ 10 การจัดการศึกษา สาธารณสุข และการจัดการขยะในระดับที่สูงขึ้น เท่ากับร้อยละ 80.00 ส่วนตัวชี้วัดที่ได้คะแนนต่ำที่สุดเท่ากับร้อยละ 70.00 เป็นตัวชี้วัดที่ 12 การจัดการมลพิษทางสังคม และเพิ่มสวัสดิการสังคมเท่าที่สามารถทำได้

โดยเมื่อพิจารณาจากค่าคะแนนที่ได้ พบว่า อบต.นาออก มีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับ “เข้าถึง” (Inspiration) หรือเป็น “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” หมายถึง องค์กรที่ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้โดยปฏิบัติจนกลายเป็น “วิถีชีวิต” มีวิถีปฏิบัติที่เป็นธรรมชาติและ มีเหตุผล ทำให้องค์กรมีภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณและมีเหตุผล ไม่มีความเสี่ยงหรือต่อแหลมต่อการทุจริต อันทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งมีความสำคัญต่อการยกระดับประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ หากพิจารณาที่มาของค่าคะแนนที่ปรากฏข้างต้น เกิดขึ้นจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้ ประการแรก ปัจจัยด้านการบริหารองค์กร มีจุดแข็งที่สำคัญคือ การบริหารงานมีความโปร่งใส บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีวัฒนธรรมองค์กรที่สามัคคีกันจึงเอื้อประโยชน์ต่อการทำงานเพื่อส่วนรวม และมีการวางแผนการทำงานเพื่อส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากผู้นำที่มีความกระตือรือร้นและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ผนวกกับการที่ผู้นำมีวาระการทำงานที่ต่อเนื่อง ทำให้การทำงานตามนโยบายต่าง ๆ ถูกขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน และประการที่สอง ปัจจัยด้านความร่วมมือแบบมีส่วนร่วม ทั้งจากฝ่ายบริหาร สภา ข้าราชการ และประชาชน โดยเฉพาะภาคประชาชนจะช่วยกันคัดเลือกตัวแทนเข้ามาเป็นสมาชิกสภา และผู้บริหาร ตลอดจนคณะกรรมการต่าง ๆ จากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ นอกจากนี้การจัดเวทีประชาคมจากทุกหมู่บ้านประชาชนมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็น ทำให้แต่ละหมู่บ้านคัดเลือกโครงการที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาท้องถิ่นของตน และเสนอเข้าสู่แผนพัฒนา เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น/ข้อบัญญัติท้องถิ่นต่อไป ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่แต่ละหมู่บ้านได้รับการแก้ไขอย่างตรงจุด ประชาชนได้ประโยชน์จากโครงการพัฒนา ส่งผลในทางกลับกันทำให้การบริหารงานขององค์กรมีประสิทธิภาพและเกิดภาพลักษณ์ที่ดี ดังปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมผ่านการบริหารงานและโครงการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

3. ถอดบทเรียนโครงการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

“จากปัญหาและความต้องการ สู่โครงการพัฒนา” อบต.นาออก มีโครงการพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนที่มีความโดดเด่น ดังนี้

3.1 โครงการ “TO BE NUMBER ONE”: เพราะอนาคตของเยาวชน คือ อนาคตของชุมชน

เนื่องจากปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญที่ตำบลนาออกได้เผชิญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดกับกลุ่มเยาวชน เมื่อกลุ่มเยาวชนติดยาเสพติดได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษา สถาบันครอบครัว อาชญากรรมในชุมชน ทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายที่ต้องให้ความสำคัญ เพราะได้ตระหนักว่า การป้องกันและการแก้ปัญหายาเสพติดเป็นหน้าที่และพันธกิจอันยิ่งใหญ่ ดังนั้น อบต.นาออก จึงได้สมัครเข้าร่วมโครงการ “TO BE NUMBER ONE” เนื่องจากเป็นโครงการที่มีเป้าหมายสำคัญคือ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับกลุ่มเยาวชน ประกอบกับความน่าสนใจของกิจกรรม สามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนได้เป็นอย่างดี

ด้านกลไกและการขับเคลื่อนโครงการ มีการบริหารงานแบบบูรณาการร่วมกันของทุกส่วนงานในองค์กร ซึ่งมีส่วนงานหลักที่รับผิดชอบคือ กองสวัสดิการสังคม และกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้เยาวชนในตำบลเข้าร่วม ส่วนกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ 1) การรณรงค์ปลูกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่เยาวชน และ 3) การสร้างและพัฒนาเครือข่ายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด นอกเหนือจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้นแล้ว กิจกรรมต่อเนื่องของโครงการที่ อบต.นาออกได้จัดขึ้น ได้แก่ 1) การส่งเสริมการเล่นดนตรีตามความถนัด 2) การส่งเสริมการเล่นกีฬาด้านยาเสพติด 3) การทำกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น อาทิ การทำความสะอาดชุมชน การปลูกป่า เป็นต้น

ผลสำเร็จจากโครงการ จำแนกได้เป็น 4 ประเด็น ดังนี้ 1) ทำให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ รู้จักโทษภัยของยาเสพติด รู้จักวิธีการแก้ไขปัญหายา และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ทั้งการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง เช่น การให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ การออกกำลังกาย และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน เช่น การทำความสะอาดชุมชน การปลูกป่า เป็นต้น 2) เป็นโครงการที่สร้างเยาวชนให้รู้จักกล้าแสดงออก และกระตือรือร้นในการทำงาน ทำให้เยาวชนที่ได้เข้าร่วมโครงการจำนวนหนึ่ง ได้ถูกคัดเลือกให้เข้าทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม ซึ่งได้เข้ามารับผิดชอบ สืบสวน และขับเคลื่อนโครงการ “TO BE NUMBER ONE” เพื่อขยายผลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) นำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ทำให้สถาบันครอบครัวและชุมชนมีความเข้มแข็งปัญหาอาชญากรรมจากผลพวงของยาเสพติดลดลง และ 4) ชุมชนบ้านโคกล่าม โดย อบต.นาออก ได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจ คือ ในปี 2561-2562 ได้รับรางวัลต้นแบบ “ระดับเงิน” และรักษามาตรฐานเป็นต้นแบบระดับเงิน 2 ปีติดต่อกัน ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นว่า อบต.นาออก ได้เข้าใจปัญหาและให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างแท้จริง

ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงหลังปี 2562 การจัดกิจกรรมและการประกวดโครงการได้ถูกระงับไปเนื่องจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 เมื่อสถานการณ์ดีขึ้น ในปี 2565 จึงได้จัดทำโครงการตามแผนงานอีกครั้ง และยกระดับการดำเนินโครงการภายใต้ชื่อ “TO BE KEY TO EXCELLENCE รวมพลังชมรมต้นแบบ” เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพชมรม “TO BE NUMBER ONE” ของตำบล และเครือข่ายในระดับจังหวัด และระดับประเทศต่อไป โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดและการท้องก่อนวัยอันควรที่ยั่งยืน

3.2 โครงการ “โรงเรียนผู้สูงอายุ”: การพัฒนาควบคู่กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เนื่องจากตำบลนาออก มีผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เป็นจำนวนมาก โดยข้อมูลจากสถิติประชากรในปี 2565 ระบุว่า มีจำนวนผู้สูงอายุ 2,271 คน (หญิง 1,230 คน ชาย 1,041 คน) จากจำนวนประชากรทั้งหมด 15,712 คน (คิดเป็นร้อยละ 14.45 ของประชากร) (องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก, 2565) ซึ่งถือว่ามีส่วนที่สูงมาก ทำให้ อบต.นาออก มีนโยบายและแผนงานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น โดยมีกองสวัสดิการสังคมเป็นส่วนงานรับผิดชอบหลัก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการยกระดับสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการพัฒนาทักษะอาชีพและการประดิษฐ์ของใช้ในครัวเรือน ตามวิถีแห่งความพอเพียงในการดำรงชีพ ทั้งนี้ การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ นอกเหนือจากงบประมาณของหน่วยงานแล้ว ยังได้รับงบประมาณบางส่วนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูอีกด้วย

ด้านกลไกและการขับเคลื่อนโครงการ มีการบริหารงานแบบบูรณาการร่วมกันทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ได้แก่ 1) ภายในที่มีส่วนงานหลักที่รับผิดชอบ คือ กองสวัสดิการสังคม และชมรมผู้สูงอายุตำบลนาออก ซึ่งมีบทบาทการทำงานร่วมกันตั้งแต่การวางแผนและการกำหนดเป้าหมายปฏิบัติการเพื่อพัฒนาควบคู่กับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ ตลอดจนการถอดบทเรียนร่วมกันหลังจากการดำเนินกิจกรรม 2) ภายนอก คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู (อบจ.หนองบัวลำภู) สำนักงานการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดหนองบัวลำภู (กศน.หนองบัวลำภู) และศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้งนี้ การดำเนินงานหลักจะเป็นบทบาทของ อบต.นาออก และเป็นสถานที่จัดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการควบคู่กับการจัดอบรมอาชีพเสริมทักษะอาชีพในด้านต่าง ๆ จำแนกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) การทอผ้าพื้นเมือง 2) การนวดแผนไทย 3) การทำลูกประคบสมุนไพร 4) การทำขนม 5) การทำปลาร้าแจ่วบอง และ 6) การทำดอกไม้จันทน์ ด้านการจัดการเป็นความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการสนับสนุนอุปกรณ์ งบประมาณ และวิทยากรฝึกอบรม ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมโครงการโดยไม่มีค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด นอกจากนั้น ยังได้ของใช้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ตนเองได้ทำขึ้นขณะการฝึกอบรมนำกลับไปใช้ในครัวเรือนได้อีกด้วย นอกจากนี้ ในปี 2565 ได้มีการจัดทำโครงการแพทย์แผนไทยใส่ใจผู้สูงอายุ โครงการอาสาสมัครบริบาลท้องถิ่นเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใส่ใจสุขภาพด้วย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่แข็งแรงและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดียิ่งขึ้น

ผลสำเร็จจากโครงการ จำแนกได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ทำให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการมีคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ดีขึ้น ได้พัฒนาทักษะอาชีพที่หลากหลาย สามารถนำไปใช้เพื่อจัดทำของใช้ในครัวเรือน และจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว

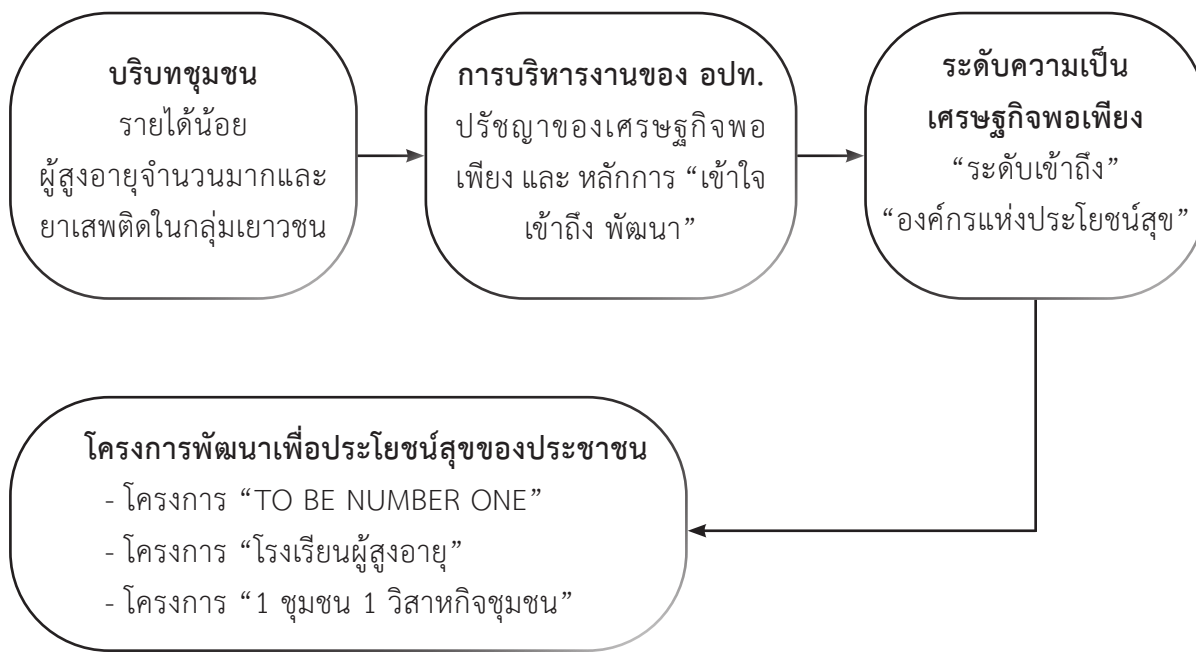
2) ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการได้ร่วมทำกิจกรรมนันทนาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน ทำให้ผู้สูงอายุมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม มีความสุขเต็มเปี่ยมไปด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ และ 3) เป็นการสะท้อนภาพแห่งการบูรณาการเครือข่ายการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์สุขต่อประชาชนร่วมกัน ซึ่งการบริหารเครือข่ายแบบบูรณาการเป็นนวัตกรรมหนึ่งของการบริหารงานภาครัฐที่ได้รับการยอมรับว่า สามารถพัฒนาสังคมและสร้างประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างยั่งยืน

3.3 แผนงาน “1 ชุมชน 1 วิสาหกิจชุมชน”: จากการพัฒนาสู่ระดับบุคคล สู่ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นการพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดย อบต.นาออก ได้ส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้าน รวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน ตามกลุ่มอาชีพที่สมาชิกในชุมชนต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพของกลุ่ม และได้ผลักดันให้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเฉลี่ยอย่างน้อย 1 หมู่บ้าน 1 กลุ่มอาชีพ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนมากถึง 48 กลุ่มอาชีพ แต่ที่เข้าหลักเกณฑ์การเป็นวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 23 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผลิตถั่วเหลืองถนอมถนอมบ้านโนนสำราญ (2) กลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนนาออก (3) กลุ่มโคเนื้อคุณภาพตำบลนาออก (4) กลุ่มผลิตพืชผลการเกษตรบ้านหนองผือ (5) กลุ่มเกษตรกรก้าวหน้าบ้านห้วยบ่อทอง (6) กลุ่มสภาชุมชนการเกษตรบ้านกุดดุก-สุขเกษม (7) กลุ่มสภาชุมชนการเกษตรบ้านโคกสนั่น (8) กลุ่มสภาชุมชนการเกษตรบ้านหนองผือ (9) กลุ่มทอผ้าบ้านกุดดุก (10) กลุ่มทอผ้าบ้านสุขเกษม (11) กลุ่มข้าวฮางบ้านโคกม่วง (12) กลุ่มผู้ปลูกยางพาราและพืชไร่บ้านห้วยบ่อทอง (13) กลุ่มจักสานบ้านนาออก (14) กลุ่มราชินีข้าวเหนียวบ้านโนนสำราญ (15) กลุ่มเลี้ยงแพะโนนงาม-โนนเกษม (16) กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อโคกล่าม (17) กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงห้วยบักตั้ง (18) กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านสมสนุก (19) กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านม่วงทอง (20) กลุ่มปุ๋ยหมักบ้านโนนสำราญ (21) กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์บ้านโนนสำราญ (22) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชบ้านโนนสำราญ และ (23) กลุ่มเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาวังไฮ

ส่วนกลไกในการสนับสนุนนั้น อบต.นาออก ได้จัดทำโครงการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร่วมกับโครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ด้วยการสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามเงื่อนไขที่กำหนด รวมทั้งการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ทั้งการผลิต การจัดการกลุ่ม การจำหน่ายสินค้า ด้วยการประสานงานไปยังเครือข่ายผ่านโครงการและการจัดนิทรรศการเพื่อแสดงสินค้าทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และภูมิภาค เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้หลากหลายมากขึ้น ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นสามารถแข่งขันและดำรงอยู่ได้ ทั้งนี้ หากวิเคราะห์ในภาพรวมแล้วกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้สร้างประโยชน์ให้กับส่วนต่าง ๆ ดังนี้ 1) สมาชิกในกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า 2) สมาชิกในชุมชนบางส่วน สามารถนำวัตถุดิบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานมาจำหน่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจได้ 3) สมาชิกในกลุ่ม และสมาชิกในชุมชน มีสินค้าที่ผลิตจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใช้ในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด ทำให้สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนลงได้ และ 4) ประชาชนตำบลนาออก สามารถพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มมากขึ้น ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมุ่งเน้น “การนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน มาสร้างรายได้” จากคนในชุมชน โดยคนในชุมชน เพื่อคนในชุมชน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปกระบวนการและองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย โดยนำเสนอเป็นแบบผังงาน (Flowchart) ได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 กระบวนการและองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.

อภิปรายผลการวิจัย

พื้นที่ตำบลนาออกได้เผชิญกับสถานการณ์ที่ประชาชนมีรายได้น้อย มีผู้สูงอายุจำนวนมาก และปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชน ทำให้ อบต.นาออก ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ได้จัดทำแผนและโครงการพัฒนาท้องถิ่นที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดตรงตามความต้องการและสถานการณ์ที่ได้เผชิญอยู่ร่วมกัน เนื่องจากหากจะพัฒนาสิ่งใหม่เพียงอย่างเดียว โดยไม่แก้ไขปัญหาเก่าที่เป็นอยู่ การพัฒนาจะไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้น พื้นฐานของการพัฒนา จึงเป็นการแก้ไขปัญหาเดิม และเพิ่มเติมการพัฒนาตามความต้องการของประชาชนต่อไป สอดคล้องกับ โกวิทย์ พวงงาม (2552) และชวลิต สละ (2556) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปกครองและการบริหารท้องถิ่นส่วนหนึ่งว่า เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน จึงรู้จักบริบทของท้องถิ่น และเข้าใจปัญหา อุปสรรคของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ตรงเป้าหมาย และสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาแบบพึ่งตนเองด้วย

การบริหารท้องถิ่น เครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเป็นหลักการและแนวปฏิบัติที่ดี จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้หลายระดับ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2551; วรเดช จันทรรศ, 2554; อภิชัย พันธเสน, 2560) อบต.นาออก เป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โดยพบว่ามึระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับ “เข้าถึง” (Inspiration) หรือเป็น “องค์กรแห่งประโยชน์สุข” โดยได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ และปฏิบัติจนกลายเป็น “วิถีชีวิต” มีวิถีปฏิบัติที่เป็นธรรมชาติและมีเหตุผล ทำให้องค์กรมีภูมิคุ้มกัน มีความพอประมาณ และมีเหตุผล ไม่มีความเสี่ยงหรือล่อแหลมต่อการทุจริต อันทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งมีความสำคัญต่อการยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีความสำคัญต่อการยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น สอดคล้องกับ เกศินี ประทุมสุวรรณ และคณะ (2562, 2564) ที่ให้ความเห็นว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ ด้วยการนำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ทั้งการบริหารภายในองค์กรและการพัฒนาท้องถิ่น ส่วนปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ อบต.นาออก อยู่ในระดับ “เข้าถึง” นั้น พบว่า มี 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) การบริหารองค์กร มีจุดแข็งที่สำคัญคือ วัฒนธรรมองค์กรที่ดี และภาวะผู้นำ ผนวกกับการมีผู้นำที่มีวาระการทำงานอย่างต่อเนื่อง และ 2) ความร่วมมือแบบมีส่วนร่วม ทั้งภายในองค์กร ประชาชนในพื้นที่และเครือข่ายภายนอก ทำให้เกิดการพัฒนาร่วมกัน มีความโปร่งใส การใช้งบประมาณมีความคุ้มค่า การพัฒนาท้องถิ่นให้ความสำคัญกับหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยลักษณะข้างต้น ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะ (2562) ให้ความเห็นว่า เป็นไปตามทฤษฎีการปกครองท้องถิ่นแนวใหม่ โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับหลักประโยชน์ส่วนรวม ความซื่อสัตย์สุจริต การมีส่วนร่วม และการพึ่งตนเอง เป็นต้น

จากการที่ อบต.นาออก ได้คำนึงถึงหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” จึงเกิดโครงการพัฒนาที่มีความโดดเด่น ได้แก่ 1) โครงการ “TO BE NUMBER ONE” มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาเสพติด และส่งเสริมด้านการศึกษา มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เยาวชน 2) โครงการ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” มุ่งเน้นการยกระดับสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ ผู้สูงอายุ และ 3) แผนงาน “1 ชุมชน 1 วิสาหกิจชุมชน” มุ่งเน้นการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ วิชกลางคน และประชาชนทั่วไปที่ต้องการมีอาชีพและหารายได้ ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่ทำให้โครงการ/แผนงานข้างต้นประสบความสำเร็จได้นั้น มีพื้นฐานสำคัญมาจากการเป็นโครงการที่เกิดจากปัญหาที่ชุมชนได้ร่วมกันเผชิญ จึงนำมาสู่การแก้ไขปัญหา ร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในช่วงวัยที่แตกต่างกัน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวถึงข้างต้นสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปกครองท้องถิ่น และเป้าหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น [สธ.], 2564) ซึ่งกำหนดให้การบริหารราชการและการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในท้องถิ่น และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) หมวด 14 ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการจัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าผลการศึกษาคั้งนี้ จะเป็นระดับจุลภาค ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงแห่งเดียว แต่ก็ได้สอดคล้องกับงานศึกษาในระดับมหภาค หรือยืนยันข้อค้นพบในระดับที่กว้างขวางกว่าได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผลการศึกษาคั้งนี้ จึงสามารถนำไปปรับใช้ เพื่อวางแผนและเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกันได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและชุมชนมากที่สุด จึงได้รับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนมากที่สุดด้วย ดังนั้น คนทำงานจำเป็นต้องทำงานบนฐานความเข้าใจ เข้าถึง ครอบคลุมถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อประชาชนและชุมชน อีกทั้งยังต้องมีวิธีการและการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

2. การขับเคลื่อนเพื่อการแก้ไขและการพัฒนาท้องถิ่น หากจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรวิเคราะห์ปัญหาหลักของประชากรในแต่ละช่วงวัย เช่น เยาวชน วัยกลางคน ผู้สูงอายุ เพื่อการกำหนดแผนงานและแนวปฏิบัติสำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

3. เครื่องมือหรือแนวปฏิบัติอย่างหนึ่งที่สำคัญโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานได้ คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อการบริหารหน่วยงาน และสามารถนำไปสู่การพัฒนาตามแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนและเกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน การวิจัยคั้งนี้ จึงได้ตอบโจทย์ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในด้านการบริหารหน่วยงาน และการบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่มีสถานะกำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ กระทรวงมหาดไทย ควรส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม อาจอยู่ในรูปแบบของการประกวด หรือประเมิน เพื่อให้รางวัลเป็นการตอบแทน หรือการเพิ่มงบประมาณสนับสนุนหากองค์กรใดผ่านเกณฑ์การประเมิน ตลอดจนการตัดลดงบประมาณหากองค์กรใดไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน หรือหากองค์กรใดที่มีการบริหารงานไม่เข้าข่ายก็ควรรณรงค์กระตุ้นและจูงใจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก ควรรักษามาตรฐานเดิมไว้ ด้วยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้โดยปฏิบัติจนกลายเป็น “วิถีชีวิต” มีวิถีปฏิบัติที่เป็นธรรมชาติและมีเหตุผล ซึ่งจะทำให้บุคลากรในองค์กรมีความสุขต่อการทำงาน และขยายโครงการพัฒนาให้เกิดความหลากหลาย อันจะทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบของตนเองมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเพิ่มประเด็นการศึกษาให้ครอบคลุมถึงเครือข่ายของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) สำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัด สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และหน่วยงานข้างต้นมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระดับใด เพื่อนำมาสู่การบูรณาการข้อมูลและงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า ประชาชนในท้องถิ่นได้ประโยชน์สูงสุด และสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งผู้วิจัยได้รับผิดชอบพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู โดยหนึ่งในนั้น คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลนาออก เมื่อศึกษาและจัดทำรายงานวิจัยเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้นำข้อมูลส่วนหนึ่งมาพัฒนาเป็นบทความฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคล จำนวน 3 ท่าน คือ 1) ผศ.ดร.กฤษฎา ณ หนองคาย 2) ผศ.พัชฎาภรณ์ แสงทามาศย์ และ 3) ผศ.มานน เขียวประจวบ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ และสนับสนุนข้อมูลความรู้บางส่วนอันเป็นประโยชน์ต่องานชิ้นนี้ และที่ขาดไม่ได้ คือ ผู้บริหาร บุคลากร อบต.นาออก และประชาชนในตำบลนาออก

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรชนก สนิทวงศ์ และณรงค์ เจนใจ. (2563). แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างสังคมอยู่ดีมีสุข “พอมมี พอกิน พอใช้”. *วารสาร มจร. พัฒนาลังคม*, 5(1), 22-33.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). *คู่มือ หลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- เกศินี ประทุมสุวรรณ, กมลทิพย์ คงประเสริฐอมร และพีรพัฒน์ พันศิริ. (2562). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สู่การขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 โดยกลไกประชารัฐ: กรณีศึกษาชุมชนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม. *วารสารแสงอีสาน*, 16(2), 423-437.
- เกศินี ประทุมสุวรรณ, อูสา สุทธิสาคร, พีรพัฒน์ พันศิริ, กมลทิพย์ คงประเสริฐอมร และรวิวัฒน์ วิทวัสกุลวงศ์. (2564). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: กรณีศึกษาภาคกลางตะวันตก. *วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ*, 13(1), 202-229.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). *การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2559). *การจัดการปัญหาการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ชวลิต สละ. (2556). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, จำลอง แสนเสนาะ, พรทิวา อาชีวะ และอัศวิน แก้วพิทักษ์. (2562). การเมืองและการจัดการปกครองท้องถิ่นตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราชาราช. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 8(1); 54-68.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560. (2560, 6 เมษายน) *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40ก หน้า 1. ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).
- วรเดช จันทรศร. (2554). การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ในการจัดการภาครัฐ. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 2(2); 1-18.
- สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม. (2563). *การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพชรเกษมพริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (กปร.). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. 18 มกราคม 2566. <http://www.rdpb.go.th/th/Sufficiency/เศรษฐกิจพอเพียง-c32>.

- สุนิตย์ เหมนิล, กฤษฎา ฦ หนองคาย, พัชฎาภรณ์ แสงทามาตย์ และมานน เขียวประจวบ. (2565). รายงานการสำรวจ “การบริหารงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลนาออก จังหวัดหนองบัวลำภู”. [เอกสารอัดสำเนา]. องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก จังหวัดหนองบัวลำภู.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2551). เศรษฐกิจพอเพียง. วารสารศึกษาศาสตร์, 19(3); 1-6.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก. (2565). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาออก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดหนองบัวลำภู. องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก https://www.nakoksao.go.th/data/leftmenu/23-08-2022-16-09-31_108149240.pdf
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก. (2566). ข้อมูลสารสนเทศ อบต.นาออก. องค์การบริหารส่วนตำบลนาออก. https://www.nakoksao.go.th/?mode=htmlpage_view&htmlpage_id=ourLocation
- อภิชัย พันธเสน. (2560). ยั่งยืน มีความสุขจากประโยชน์สุขด้วยเศรษฐกิจพอเพียง: หนึ่งทศวรรษครึ่งแห่งการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547-2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. (2562). เศรษฐกิจพอเพียง: พระอัจฉริยภาพ และพระกรุณาธิคุณของในหลวงรัชกาลที่ 9. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2564). กรอบวิจัยกลาง “การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศไทย”. กรุงเทพฯ: สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม.